

ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੇਵਾਲ
209-321-3771

ਕੀ ਅੰਨ੍ਹੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਇੱਕ ਸਾਥ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਗਲੋਬਲ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ ਲਾਲਚ, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ, ਰੋਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਫਤੇ, ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਇਦ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਬੇਹੱਦ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੇਵਾਲ (MD) ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਲੇਖ। ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੁੱਫੀ ਥੋੱਪਕ ਸੁਹਾਗੀਂ ਇਹ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ 'ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ', 'ਵੰਡ ਛਕਾਣਾ' ਅਤੇ 'ਨਿਸ਼ਯਾ ਸੇਵਾ' ਵਰਗੇ ਅਟੱਲ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਆਧੁਨਿਕ ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਲੇਖ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਖਰੜਾ ਹੈ। ਆਉ, ਇਸ ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਵਿਚਾਰ-ਪ੍ਰਵਾਚ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉੱਚ ਨੈਤਿਕ ਮਿਆਰ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਾਏ। - ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ: ਆਧੁਨਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਵਪਾਰਕ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ

ਆਧੁਨਿਕ ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਅਕਸਰ ਬੇਰਹਿਮ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ, ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚ ਸ਼ੇਅਰਹੋਲਡਰਾਂ (shareholders) ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਾਰਕ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੁਨਾਫ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘੁਟਾਲੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੋ ਕਿ ਨੈਤਿਕ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਜੜ੍ਹ ਹੋਏ ਹਨ, ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਨੈਤਿਕਤਾ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ, ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨਾਲ ਵਿਕਸਾਰ ਕਰਨ। ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਵਰਗ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਸਵਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚ ਉੱਠਾਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਰਾਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾ ਤੇ ਸੰਮਤ ਕੋਈ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ, ਬਰਾਬਰੀ, ਸੇਵਾ, ਕਿਰਤ, ਦਇਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਕ ਫਲਸਫਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਿਕ ਜੀਵਨ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਪਾਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਖਾਕਰੀ, ਪੱਤੀਬਾਜ਼ੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਜੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਕਵੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

1. ਵਪਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਇੱਕ ਉੱਚ ਨੈਤਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਸਵਾਰਥ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਲਾਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉੱਚਾ ਕਰਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰੀ ਵਾਰ ਗਰਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉੱਚੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ 'ਕਾਰੋਬਾਰ' ਵਜੋਂ ਵੇਚਦਾ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਇਸ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਗੁਰੂ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਨ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਦਇਆ ਦਾ ਹੋਂਦਵਾਰ ਹੈ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

“ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਕਮਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?” ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ “ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਮੁੱਲ (value) ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?” ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ (ਸੇਵਾ) ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਲਕਿ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਤਾ ਵਰਗੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ:

- ਸਹੀ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਭਰਪੂਰ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।
- ਕਮਰੇ ਦੀ ਲੋੜਵੇਂਦ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿੱਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ।
- ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਰੱਖਣਾ।
- ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ।
- ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਨੁੱਖ ਵਜੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣਾ।
- ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ।
- ਵਾਸਤਵ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸ਼ਿੱਕ, ਹੋਰਕੋਈ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਦੁਆਰਾ ਦਲੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ, ਦਲੇਰੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸੇਵਾ ਸਾਧਨ ਹੈ—ਨੈਤਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ।
- ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਕ ਵਰਤੀ ਗਈ ਦਲੇਰੀ ਇੱਕ ਅਸਿੱਧ ਸੰਕਲਪ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਲੋਭਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੇਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

2. ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ: ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ—ਭਾਵ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਜੀਵਨੀ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿੱਖਿਆ। ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਹਨ।

- ਵਪਾਰਕ ਵਪਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਕਿਰਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ:
 - ਖਾਤੇ-ਕਿਤਾਬੀ (accounting) ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ
 - ਕੰਟਰੋਲ ਸਿਸਟਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ
 - ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨੈਤਿਕ ਵਿਵਹਾਰ
 - ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਸੰਦੇਹ
- ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇਣਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ

• ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਇਮਾਨਦਾਰੀ 'ਤੇ ਬਣੀ ਸੰਸਥਾ ਲੋਭ ਸਮੇਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਵਿਚਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਭੰਡਾ (Trust) ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਸੰਪਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੱਕ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘੁਟਾਲੇ ਇਸ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੈਤਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਬੇਰੋਮਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿੱਕੀ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੈਤਿਕ ਭੰਡੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਮੁੱਲ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੋਭ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ:

- ਭੰਡਾ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ।
- ਨੈਤਿਕ ਆਰਥਕ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਦਾ ਹੈ।
- ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਗਰਾਹਕਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਬੁੱਢ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਨੈਤਿਕ ਆਰਥਕ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਦਾ ਹੈ।

- 3. ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਬਰਾਬਰੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇੱਕ ਹੀ ਰੀਸ਼ੀ ਜੋਤ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ:
 - ਨਸਲ (race)
 - ਧਰਮ
 - ਲਿੰਗ (gender)
 - ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ
 - ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (social class)
 - ਜਾਤੀ (ethnicity) ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਭਿਵਿੱਧੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਫੁੱਫੀ ਅਰਥ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਸੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਬਰਾਬਰਤਾ (tolerate) ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਭਿੰਨਤਾ (diversity) ਅਤੇ ਸਮਵੱਚ (inclusion) ਦੀਆਂ ਆਮ ਪਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਿਰਤ ਵੱਡੇ ਰੂਪਾਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੋੜ (ਸਾਂਝੀ ਹੱਥੀ) ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਇਸ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਪੱਗ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਛਕਣਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਨੇ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਭੇਦ ਅਤੇ ਕੁਲੀਨ ਚਰਚਾ (classism) ਦੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ:

- ਭਰ ਪੱਗ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨਪ੍ਰਵਰਤ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੁਲੀਨ ਮਨਸਿਬਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ (merit) ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਕਮਰੇ ਵਰਗੇ ਦਾ ਸ਼ਿੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਵਿਚਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਣਦੀ ਹੈ।
- ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ: ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ

ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਨਾਲ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛਾਣ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੱਦ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਇੱਕ ਪਰਿਪਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੈਤਿਕ ਢਾਂਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਵਾਲੇ ਇੱਕਦੁੱਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਫਲਸਫਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਅਸਿੱਧ ਵਿਚਾਰਕ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਿਆਂ, ਦਇਆ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ

ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਉੱਚ ਨੈਤਿਕ ਮਿਆਰ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। 4. ਦਇਆ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਇਆ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਘਨੂਦੇਆ ਜੀ ਦੀ ਮਜ਼ਹੂਰ ਉਦਾਹਰਣ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੋਚਣਾ ਨਾਲ ਬਿਠਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਘਨੂਦੇਆ ਜੀ ਦੇਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਚਮਕੀ ਸਿਖਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਈ ਪਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਭੁੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ੁਮਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਕੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਘਨੂਦੇਆ ਸਿੱਖ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਲਾਪ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕੀਆਂ ਦੇ ਇਥਾਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਠਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਚੀਵੀ ਸੰਕੇਤ ਹੈ: ਸੱਚੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਚੋਣਵੀ (selective) ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ।

- ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਕਸਰ ਉੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੋਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾਨਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਦਾ ਆਹ ਹੋਣ ਵੀ ਨਿਰੋਤਰ ਨੈਤਿਕ ਆਰਥਕ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ, ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:
 - ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਭਿਵਿੱਧੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ
 - ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਕੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ।
 - ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣਾ
 - ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ

ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੋਲਕੋਕਸ, ਵਿੱਤ (finance), ਹਾਊਸਿੰਗ, ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕਾਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨੈਤਿਕ ਸੰਸਥਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਿੱਕ ਕਰੋ ਵੀ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ—ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਖਾਣ 'ਤੇ ਹੋਵੇ।

5. ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਵਜੋਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਵਧਾਵਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੇਵਾ ਵਜੋਂ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਉੱਚ-ਨੀਚ (hierarchy) ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਹੱਥ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੀਤਾ। ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਕਸਰ ਉੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰਾਹਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਸੇਵਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ (servant leadership) ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਨਾ
- ਹੰਕਾਰ (ego) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰਕਾਰ
- ਅਧਿਕਾਰ (authority) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀ (accountability)
- ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥ ਨੂੰ ਉੱਚ ਰੱਖਣਾ।
- ਨੈਤਿਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।
- ਅਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ।
- ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਹੌਲੀ ਉਲਥਾ (accessible) ਕਰਨਾ।

ਮੁੱਖ ਕਰਕੇ ਹੈ। 7. ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਲਾਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਛਕਾਣਾ—ਭਾਵ ਦੁਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ—ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਲੇਰੀ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ-ਅੰਗੇਜ਼ਾ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸਦੇ ਕਿ ਸਮਾਜ ਚੁੱਕੇ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਭਿਵਿੱਧੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:

- ਸਾਰਥਕ ਪੱਖਪੱਖ (meaningful philanthropy)
- ਭਾਈਚਾਰਕ ਨਿਵੇਸ਼ (community investment)
- ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਗਰਮ
- ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ
- ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿੱਖਿਆ
- ਨੈਤਿਕ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ
- ਆਫ਼ਤ ਰਾਹਤ ਯਤਨ (disaster relief)

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ (CSR): ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚੀ ਨੈਤਿਕ ਵਲਕੇਠਾ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਨਤਕ ਮਨਾਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਫੁੱਫੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸੰਬੰਧ ਵਿਕਸਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। 8. ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ (public administration) 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

- ਸਰਕਾਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।
- ਨਿੱਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਗੱਲੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸਨਤਕ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੈਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਚੋਣਵੀ ਸੁਲਮ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਦੀ ਦੁਕਫਰਤਾ ਦੀ ਵਿਦਿਯ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਦਲੇਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ:

- ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਲ (healthcare)
- ਸਿੱਖਿਆ
- ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ (law enforcement)
- ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ
- ਰੋਜ਼-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (nonprofits) ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਮੁੱਖ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ।

6. ਨੈਤਿਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਪਰਥਵਰ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸੁਲਮ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪਦਾਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਉਤਪਾਦਕ ਕੰਮ, ਉੱਚ-ਗੁਣੀਲਤਾ (entrepreneurship), ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਕਿਸਾਨ, ਵਪਾਰੀ, ਸਿਖਾਪੁਰੀ, ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਅਤੇ ਪੱਕੇ (professionals) ਬਣੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਦਾਰਥਕ ਸਫਲਤਾ ਹੋਣਾ ਨੈਤਿਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਹਿਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਪੂੰਜੀਵਾਦ (capitalism) ਕਰੀ ਵਾਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਖਾਣ, ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਹੋਰ-ਜਿਤੀਆਂ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਧਾਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਮ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ:

- ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਮਾਈ
- ਦੁਜਿਆਂ ਨਾਲ ਵੱਡੇ
- ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
- ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ

ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ:

- ਮਨੁੱਖੀ ਖਰਾਬ (burnout)
- ਅਨੈਤਿਕ ਮੁਕਾਬਲਾ
- ਚਰਿਹੱਲਾ ਕੰਮ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ (toxic workplace culture)
- ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਫਿਰਫਾਦਾਰ
- ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਸਿੰਗਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਵਿੱਚੀ ਐਂਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕ ਵਿਸ਼ਾ ਗੁਆ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਭੰਡਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਟੀਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਲਮ ਬਣਾਓ। ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਐਂਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਿੰਗਰੀਆਂ (ਪ੍ਰਾਥਮਾ) ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਰਥਿਕ ਉਤਪਾਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਨੈਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਨਤਕ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਮਰੇ ਦੀ ਗੱਲੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ—ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਲੋਚ ਦਾ

ਮੁੱਖ ਕਰਕੇ ਹੈ। 7. ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਲਾਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਛਕਾਣਾ—ਭਾਵ ਦੁਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ—ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਲੇਰੀ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ-ਅੰਗੇਜ਼ਾ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸਦੇ ਕਿ ਸਮਾਜ ਚੁੱਕੇ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਭਿਵਿੱਧੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:

- ਸਾਰਥਕ ਪੱਖਪੱਖ (meaningful philanthropy)
- ਭਾਈਚਾਰਕ ਨਿਵੇਸ਼ (community investment)
- ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਗਰਮ
- ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ
- ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿੱਖਿਆ
- ਨੈਤਿਕ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ
- ਆਫ਼ਤ ਰਾਹਤ ਯਤਨ (disaster relief)

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ (CSR): ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚੀ ਨੈਤਿਕ ਵਲਕੇਠਾ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਨਤਕ ਮਨਾਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਫੁੱਫੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸੰਬੰਧ ਵਿਕਸਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। 8. ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ (public administration) 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

- ਸਰਕਾਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।
- ਨਿੱਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਗੱਲੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸਨਤਕ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੈਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਚੋਣਵੀ ਸੁਲਮ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਦੀ ਦੁਕਫਰਤਾ ਦੀ ਵਿਦਿਯ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਦਲੇਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ:

- ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਲ (healthcare)
- ਸਿੱਖਿਆ
- ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ (law enforcement)
- ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ
- ਰੋਜ਼-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (nonprofits) ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਮੁੱਖ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ।

6. ਨੈਤਿਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਪਰਥਵਰ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸੁਲਮ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪਦਾਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਉਤਪਾਦਕ ਕੰਮ, ਉੱਚ-ਗੁਣੀਲਤਾ (entrepreneurship), ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਕਿਸਾਨ, ਵਪਾਰੀ, ਸਿਖਾਪੁਰੀ, ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਅਤੇ ਪੱਕੇ (professionals) ਬਣੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਦਾਰਥਕ ਸਫਲਤਾ ਹੋਣਾ ਨੈਤਿਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਹਿਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਪੂੰਜੀਵਾਦ (capitalism) ਕਰੀ ਵਾਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਖਾਣ, ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਹੋਰ-ਜਿਤੀਆਂ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਧਾਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਮ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ:

- ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਮਾਈ
-